

ΝΤΑΡΙΝΑ ΑΛ-ΤΖΟΥΝΤΙ
ΜΟΧΑΜΕΝΤ ΚΑΣΙΜΙ

Η μέρα που η Νίνα Σιμόν
σταμάτησε να τραγουδά

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
ΑΘΗΝΑ ΜΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ποταμός

ΑΘΗΝΑ 2013

DARINA AL-JOUNDI, MOHAMED KACIMI
Η μέρα που η Νίνα Σιμόν σταμάτησε να τραγουδά
Le jour où Nina Simone a cessé de chanter

© ACTES SUD, 2008

© για την ελληνική έκδοση, 2013, Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Επιμέλεια: Δημήτρης Παπακώστας

Σχεδιασμός, σελιδοποίηση: Βίβιαν Γιούρη

Εκτύπωση: Φωτόλιον & Typicon AE

Εκδόσεις ΠΟΤΑΜΟΣ

Ξενοκράτους 48, 106 76 Αθήνα,

τηλ. 210 7231271, 215 5403723, fax 210 7254629

www.potamos.com.gr, info@potamos.com.gr

ISBN 978-960-545-033-5

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τον Ιούνιο του 2006 διοργάνωσα σ' ένα θέατρο του Παρισιού μια εκδήλωση σχετικά με τη Βηρυτό. Στο τέλος της παρουσίασης με πλησίασε μια νεαρή γυναίκα, ντυμένη στα μαύρα, ντροπαλή, διστακτική, μου έδωσε ένα χειρόγραφο κι εξαφανίστηκε χωρίς να πει λέξη. Το διάβασα το ίδιο κιόλας βράδυ. Ήταν μια ανοιχτή επιστολή προς τον πατέρα της, που ονειρεύτηκε για την κόρη του τη μεγαλύτερη απ' όλες τις ελευθερίες, κι αυτή ακριβώς η ελευθερία την έκανε να γνωρίσει τη χειρότερη σκλαβιά. Το κείμενο ήταν συγκρατημένο, μεταφορικό. Της τηλεφώνησα να τη ρωτήσω αν ήταν πρόθυμη να το προχωρήσει ακόμα περισσότερο, να μιλήσει για όλα. Δέχτηκε να παίξει αυτό το παιχνίδι με απίστευτη προθυμία. Μου μίλησε για την παιδική της ηλικία, τους αγώνες της, τα ναρκωτικά και τους έρωτές της χωρίς ίχνος αυτολογοκρισίας. Εκείνη εξιστορούσε, εγώ έγραφα. Χάρη σ' εκείνη τη συνάντηση, γεννήθηκε μια μεγάλη φιλία κι ένα θεατρικό κείμενο που το υπέβαλα στον Alain Timar, διευθυντή του Théâtre des Halles της Αβινιόν. Την άλλη μέρα ο Timar πήρε το τρένο και ήρθε. Της πρότεινε να τη σκηνοθετήσει και να τη φιλοξενήσει στο θέατρο

του για το Φεστιβάλ της Αβινιόν. Εκείνη, ηθοποιός από τα οκτώ της χρόνια, δεν είχε ξαναπαίξει στη Γαλλία. Ο εξορισμός της από το Λίβανο την είχε απομακρύνει από τα φώτα της σκηνής. Ήταν τόσο μεγάλη η λαχτάρα της να παίξει, που απ' την τρίτη κιόλας μέρα ο κόσμος έκανε ουρά για να τη δει. Άθρη, όμορφη, χειμαρρώδης κι απελευθερωμένη, κέρδισε τα χειροκροτήματα με τον ιδρώτα της μέσα στη Chapelle Sainte-Claire.

Σύσσωμος ο γαλλικός Τύπος μίλησε για την ερμηνεία της. Η Laure Adler και η Fabienne Pascaud τη χαρακτήρισαν ως την αποκάλυψη του Φεστιβάλ του 2007. Το παραμύθι έμελλε να έχει και συνέχεια. Ο Thierry Fabre, που είχε δει την παράσταση, μας ζήτησε να καταγράψουμε την προφορική αφήγηση. Βρεθήκαμε στο Παρίσι. Κάθε μέρα η Νταρίνα μου εξιστορούσε, άλλοτε στ' αραβικά, άλλοτε στα γαλλικά, χρόνο με το χρόνο, τη ζωή της, κι εγώ έγραφα. Στο τέλος βρέθηκα μ' εκατοντάδες σελίδες στα χέρια μου. Έπρεπε να τα βάλουμε όλα σε μια τάξη, φροντίζοντας να μη χαθεί η μουσικότητα του προφορικού λόγου, να φτιάξουμε μια μυθοπλασία με αληθινά περιστατικά. Η μυθιστορηματική ζωή της Νταρίνα είναι μαζί και η παράλογη ιστορία του Λιβάνου, που θριαμβεύει σε καιρό πολέμου και καταρρέει σε καιρό ειρήνης, θυμίζοντας την εύθραυστη γυναικεία ελευθερία, που στα μάτια κάθε άντρα θα είναι πάντα μια άγνωστη γλώσσα.

MOXAMENT ΚΑΣΙΜΙ

«**Κ**ΛΕΙΣΤΕ αυτό το κωλοκοράνι!»
 Δεν ξέρω γιατί έβαλα τις φωνές. Έπρεπε όμως να φωνάξω για να μην αθετήσω την υπόσχεση που είχα δώσει στον πατέρα μου: να μην αφήσω κανέναν να διαβάσει το Κοράνι στην κηδεία του.

Ο πατέρας μου πέθανε τη μέρα που κατάλαβε ότι δεν είχε άλλες ιστορίες να μου διηγηθεί. Στέκομαι μπροστά στη σορό του. Είναι γυμνός, στο κέντρο του μεγάλου δωματίου, καλυμμένος μ' ένα απλό λευκό σάβανο. Ξαπλωμένος ανάσκελα, με τα χέρια σταυρωμένα πάνω στο πέος του. Τον κοιτάζω. Δείχνει τόσο ήρεμος. Πρώτη φορά στη ζωή μου τον νιώθω τόσο γαληνεμένο. Δε λυπάμαι για το θάνατό του. Ήξερα από καιρό ότι θα πέθαινε γιατί μου τα είχε πει όλα. Απ' το ανοιχτό παράθυρο βλέπω τα σπίτια του χωριού μου, του Αρνούν, λέγεται αλλιώς και Κάστρο του Μποφόρ. Τα βομβαρδισμένα σπίτια καπνίζουν ακόμα. Ο ισραηλινός στρατός εκκένωσε το νότιο Λίβανο μετά από είκοσι χρόνια κατοχής. Βλέπω

τους γύρω λόφους, είναι μαύροι από τον πολύ κόσμο. Άνθρωποι από την Τύρο, τη Σιδώνα, τη Δαμασκό, το Χαλέπι, τη Βηρυτό, το Αμάν ήρθαν να δώσουν το παρών στην κηδεία του πατέρα μου. Του χαϊδεύω το πρόσωπο, το δέρμα του είναι σαν μωρού παιδιού, καθόλου κρύο. Γενάρης. Βρέχει, μυρίζω τη βροχή, η μυρωδιά της ανεβαίνει απ' το κόκκινο χρώμα του νότιου Λιβάνου. Βλέπω μακριά τα υψίπεδα της Γαλιλαίας. Βλέπω ψηλά το χιόνι καθώς πέφτει αργά στις κορυφές του όρους Ερμόν. Η πόρτα του δωματίου ανοίγει κι εμφανίζονται μαυροντυμένες γυναίκες. Κλαίνε, αναστενάζουν. Ρίχνονται πάνω στον πατέρα μου. Του φιλούν το πρόσωπο. Του φιλούν τα χέρια. Του φιλούν τα πόδια με λατρεία! Μουρμουρίζω στ' αυτί του:

«Κάθαρμα, δε χάνεις ευκαιρία».

Ξαφνικά, μια παράξενη φωνή ακούγεται και σκίζει το στομάχι μου. Ένας ανυπόφορος σπαραγμός μου παίρνει τ' αυτιά, τρυπάει το δέρμα μου: κάποιος διάβαζε πάρα πολύ δυνατά σούρες απ' το Κοράνι. Άνοιξα την πόρτα του διπλανού δωματίου. Ήταν γεμάτο μαυροντυμένες γυναίκες, έκλαιγαν γύρω από ένα ραδιοκασετόφωνο που μετέδιδε προσευχές. Τις προσπέρασα, τις ποδοπάτησα, άρπαξα το ραδιοκασετόφωνο κι έκλεισα τον ήχο. Οι γυναίκες κραύγαζαν έντρομες. Η μητέρα μου κι οι αδελφές μου προσπάθησαν να με σταματήσουν:

«Σταμάτα, είσαι τρελή, γύρνα πίσω, βρήκες την ώρα τώρα...»

Έτρεξα να κρυφτώ στο δωμάτιο με τον πατέρα μου. Διπλοκλείδωσα τη βαριά δρύινη πόρτα. Άκουγα τους άντρες να ουρλιάζουν απέξω:

«Θεοπάλαβη, ξαναβάλε το Κοράνι, αλλιώς θα σε σκοτώσουμε. Άνοιξε, παλιοσκρόφα, άνοιξε! Δε διακόπτουμε το λόγο του Θεού. Άνοιξε, πουτάνα, έτσι κι αγγίζεις το Βιβλίο του Θεού, πέθανες».

Πίσω απ' την πόρτα, φώναζα κι εγώ:

«Αυτός ο Θεός δεν είναι ο Θεός του πατέρα μου! Δεν είχε ποτέ του Θεό ο πατέρας μου. Με είχε ξορκίσει: “Κορίτσι μου, το νου σου, μην τυχόν και τολμήσουν τα σκυλιά να βάλουν το Κοράνι όταν πεθάνω. Κόρη μου, σε παρακαλώ, θα προτιμούσα λίγη τζαζ στο θάνατό μου, ή ακόμα και χιπ χοπ, όχι όμως το Κοράνι, αυτό όχι”. Θέλω να του βάλω Νίνα Σιμόν, Μάιλς Ντέιβις, Φεϊρούτζ, ακόμα και Μιρέιγ Ματιέ, αλλά όχι το Κοράνι. Μ' ακούτε; Αντί για τις προσευχές σας, εγώ θα του βάλω το *Τελευταίο ταγκό στο Παρίσι*. Του μπαμπά του άρεσε το καφέ *La Coupole* και το βούτυρο. Αγόραζε πάντα Fleurier ημιανάλατο. Δε θα τον θάψετε έτσι, δε θα τον έχετε. Δεν πρόκειται να σας ανοίξω ποτέ».

Έβγαλα την κασέτα με το Κοράνι κι έβαλα το *Save me* της Νίνα Σιμόν. Τα χτυπήματα στην πόρτα δυνάμωσαν. Εγώ χόρευα μόνη μπροστά στον πατέρα μου. Του μιλούσα δυνατά, ίσως προσπαθούσα να τον ξυπνήσω απ' το θάνατό του:

«Ευχαριστημένος; Σου έβαλα Νίνα Σιμόν, σου έβαλα τζαζ, σε γλίτωσα απ' το Κοράνι, έτσι δεν είναι; Και

τώρα τι κάνω; Ποιος θα με γλιτώσει απ' αυτά τα κτήνη! Εσύ μου το 'μαθες: “Πρόσεχε, κορίτσι μου, οι άντρες σ' αυτή τη χώρα φέρονται σαν κτήνη στη γυναίκα. Μόνο το περιτύλιγμα κοιτάνε, τα έθιμα τους έχουν δέσει χειροπόδαρα, ο Θεός ροκανίζει τα κόκαλά τους σαν το σαράκι, οι μανάδες τους τούς ρουφάνε το αίμα. Το χρήμα τούς κουρδίζει σαν να είναι στρατιωτάκια. Σ' όλη τους τη ζωή προσφέρουν τον κώλο τους στο πιάτο και το σερβίρουν στον καλό Θεούλη, ξεκουμπώνουν το φερμουάρ τους σαν να οπλίζουν μυδραλιοβόλο, πετάνε το πουλί τους στις γυναίκες λες και ξαμολάνε πίτμπουλ. Τα σκυλιά!”

»Πριν από λίγο, μία απ' τις πρώην ερωμένες σου θέλησε να σου φιλήσει τα χέρια. Τη συμβούλεψα να σου φιλήσει τον πούτσο. Ποτέ δεν ξέρεις, ίσως μπορούσε να σ' αναστήσει. Παίζοντας εκείνη τον Ιησού κι εσύ τον Λάζαρο».

ΠΑΙΔΙ, Μ' ΑΡΕΣΕ να δαγκώνω όλο τον κόσμο. Η αδελφή μου η Ναϊλά έχει ακόμα τα σημάδια απ' τις δαγκωματιές στο σώμα της. Δε μ' άρεσε να ντύνομαι κοριτσίστικα. Έκοβα τα μαύρα μου μαλλιά πολύ κοντά κι έμοιαζα με αλητάκι. Στο χωριό όλοι έλεγαν «Νά ο μικρός Χασάν». Ήταν σίγουροι πως ήμουν αγόρι. Θυμάμαι το κρύο, δεν ήθελα ποτέ να κάνω μπάνιο, ανατρίχιαζα και μόνο στην ιδέα. Ήμουν συνέχεια βρόμικη. Κυνηγούσα ακρίδες, τους έκοβα τα πόδια και τις έβαζα σε σπιρτόκουτα. Ύστερα έφτιαχνα σαλάτες, έβαζα μέσα τις ακρίδες και τις πρόσφερα στα παιδιά του Αρνούν.

Το σπίτι μας ήταν χτισμένο με πέτρες απ' το κάστρο του Μποφόρ, μια ακρόπολη ρημαγμένη απ' τις σταυροφορίες του 11ου αιώνα και σημαντικό σημείο περάσματος για την Παλαιστίνη. Το σπίτι ήταν αποκομμένο απ' το υπόλοιπο χωριό, μας συνέδεε ένας δρόμος περιστοιγισμένος από λεύκες και ιτιές κλαίουσες. Το χρώμα των γύρω χωραφιών είναι κόκκινο, σαν αίμα, σκεπασμένο

με μεγάλα ηλιοτρόπια και κομμάτια λευκό άργιλο που σχηματίζουν μορφές μυθικών ζώων.

Ήταν αλλόκοτος άνθρωπος ο πατέρας μου. Γεννήθηκε το 1933 σε μια πόλη της βόρειας Συρίας, το Σαλαμίγιε. Μια πόλη που κατοικούνταν από ποιητές, συγγραφείς και κομμουνιστές. Οι περισσότεροι κάτοικοί της είναι Ισμαηλίτες, μια αίρεση νεοπλατωνιστών για τους οποίους η λογική είναι σημαντικότερη απ' την πίστη. Έχουν ένα ναό για να προσεύχονται στον Αριστοτέλη και τον Πλάτωνα αντί στον Ιησού και τον Μωάμεθ.

Το 1958, σε ηλικία είκοσι πέντε χρονών, ο πατέρας μου βρίσκεται εξόριστος στο Λίβανο. Διδάσκει λογοτεχνία και φιλοσοφία, πρώτα στην Τύρο κι έπειτα στη Βηρυτό. Ποτέ δεν έχασε την προφορά του Σαλαμίγιε. Φορούσε πάντοτε *abaya*, το ριχτό μουσουλμανικό ρούχο, και δερμάτινα σανδάλια. Κάθε χρόνο, την ημέρα της γιορτής του Ιντ, του τα έστελνε η μητέρα του από τη Συρία μαζί μ' ένα κουτί γλυκά. Με τη μητέρα μου γνωρίστηκαν στη Βηρυτό. Λίγο καιρό αργότερα την άφησε έγκυο, αναγκάστηκαν να παντρευτούν για ν' αποφύγουν το σκάνδαλο.

Η μητέρα μου ήταν μεγάλη φίρμα του ραδιοφώνου στο Λίβανο. Ήταν γόνος μεγάλης οικογένειας γαιοκτημόνων, μορφωμένων ανθρώπων, ο πατέρας της ήταν αξιωματικός της χωροφυλακής. Είχε υπηρετήσει στο στρατό του πρίγκιπα Χουσεΐν της Ιορδανίας. Ο Χουσεΐν του είχε εμπιστευτεί την τελευταία του σημαία. Ο παππούς μου τη φύλαγε στο ψηλότερο ντουλάπι του δωμα-

τίου του. Ο Χουσεΐν είχε γράψει επάνω τα εξής: «Αυτή η σημαία ανήκει σ' εκείνον που θα ελευθερώσει μια μέρα την Ιερουσαλήμ». Όταν ήμασταν παιδιά, πιστεύαμε πως η Παλαιστίνη ήταν απλώς ένα παραμύθι.

Καθώς ο παππούς δεν τελείωνε ποτέ ό,τι άρχιζε, η τουαλέτα μας είχε απομείνει ξέσκαπη. Έκανα ντους κάτω απ' τον ήλιο ή τον έναστρο ουρανό. Στα χωράφια υπήρχε ένα κοιλωμα όπου μαζεύαμε το νερό της βροχής. Στο νότο κανείς δεν είχε τρεχούμενο νερό.

Όσο για τη γιαγιά μου, ήταν γόνος οικογένειας γαιοκτημόνων του Γκαντουρίγιε. Είχε κτήματα στις όχθες του ποταμού Λιτανί, εκεί περνούσαμε τις διακοπές μας. Δεν έβαλε ποτέ της μαντίλα. Σ' ολόκληρο το νότο, καμία γυναίκα δε φορούσε εκείνη την εποχή μαντίλα και κανείς δε γιόρταζε το ραμαζάνι.

Το σούρουπο πήγαινα συχνά βόλτα με τον πατέρα μου στα ερείπια της ακρόπολης του Μποφόρ. Με διαβεβαίωνε πως το μέρος ήταν στοιχειωμένο κι ένας καβαλάρης έψαχνε την ερωμένη του, που φορούσε ένα φαρδύ γαλάζιο φόρεμα. Τόσο πολύ τον πίστευα, που μπορούσα ν' ακούσω τους δυο εραστές να φιλιούνται μες στο σκοτάδι.

Ο πατέρας μου οδηγούσε τότε ένα μπλε Σίμκα, εργαζόταν για την εφημερίδα *Le Destour* στη Βηρυτό και δίδασκε στο ορθόδοξο σχολείο. Του άρεσε να πίνει, ν' ακούει μουσική και να περιτριγυρίζεται από γυναίκες. Ήταν πολύ δεμένος με το Αρνούν, του θύμιζε το χωριό του, το Σαλαμίγιε. Ξυπνούσαμε αχάραγα. Η Καντιντζά, η γυναίκα που είχαμε για τις δουλειές του σπιτιού,

χτυπούσε κάθε αυγή τις πόρτες μας. Ετοίμαζε πίτες με λεπτή ζύμη, ζάχαρη και βούτυρο. Εγώ έπαιρνα την κατσαρόλα και πήγαινα για γάλα στο διπλανό αγρόκτημα. Όταν γύριζα, έβρισκα πάνω στο τραπέζι ελιές, ανθότυρο, ντομάτες που μύριζαν καλοκαίρι, αγγούρια και πανέρια με σύκα, που μου προκαλούσαν αλησμόνητες δυσκοιλιότητες.

Ήμασταν τρεις αδελφές, αλλά η Ρανά, η μεγαλύτερη, ήταν απ' την αρχή μακριά από μας. Έγραφε ποιήματα κι ήταν δεμένη πολύ με τον παππού, δεν έφευγε στιγμή από κοντά του. Εγώ ήμουν πάρα πολύ σκληρή και η αδελφή μου η Ναϊλά πάρα πολύ γλυκιά. Της έχωνα στραγάλια στα ρουθούνια και της έδινα να φάει φρούτα γεμάτα σκουλήκια. Μου είχε τυφλή εμπιστοσύνη. Τα 'τρωγε όλα με κλειστά τα μάτια.

Ο πατέρας μου, αντί να μου κάνει κήρυγμα, έβρισκε τις ανοησίες μου διασκεδαστικές. Παθιαζόταν μ' όλες τις παρεκτροπές μου. Νομίζω ότι αρνήθηκε εξαρχής το ρόλο του πατέρα για να μπορεί να γίνεται συνένοχος στα λάθη, τις σκανταλιές και τις επιτυχίες μας. Για να μας μάθει αραβικά, μας τραγουδούσε τραγούδια του Σαλαμίγιε στις 6 το πρωί, του άρεσε πολύ να ξυπνάμε νωρίς. Τον θυμάμαι να μας απαγγέλλει ποιήματα ακόμα και μέσ' από την τουαλέτα. Μια περίοδο που ήταν φυλακισμένος στη Συρία, έγραψε την πρώτη και τελευταία ποιητική του συλλογή πάνω σε πακέτα τσιγάρων, και του άρεσε να μας απαγγέλλει πού και πού κανένα στίχο. Άκουγε στη διαπασών Μαρία Κάλλας. Η Κάλλας τον ενέπνεε

να διαβάζει μεγαλοφώνως αραβικά βακχικά ποιήματα. Λάτρευε τον Μαχμούτ Νταρούις κι απεχθανόταν μετά βδελυγμίας τον Άδωνη, που δεν καταδίκασε ποτέ τη δικτατορία των Αλαουιτών της Δαμασκού. Περνούσε βράδια ολόκληρα αναπολώντας τη δόξα των Ομειαδών ή των Αββασιδών, και καμιά φορά έβγαζε λόγους περί διαλεκτικού υλισμού. Μας διαβεβαίωνε ότι ο Μαρξ είχε γεννηθεί στο Σαλαμίγιε.

Τ' απογεύματα οι γονείς μου κάθονταν κάτω απ' την κληματαριά, που σχημάτιζε κάτι σαν θόλο και δημιουργούσε απίστευτη σκιά. Είχαμε ένα ξύλινο τραπέζι στρωμένο με κίτρινο μουσαμά. Έπαιζαν χαρτιά πίνοντας αράκ. Ο πατέρας μου κάπνιζε πολύ, πέντε πακέτα Gitanes την ημέρα. Άφηνε πάντα τη στάχτη να πέφτει κάτω και γέμιζε όλα τα χαλιά του σπιτιού. Η μητέρα μου ήταν πολύ ερωτευμένη μαζί του. Ήξερε πως είχε πάντα ερωμένες αλλά παρίστανε την ανήξερη.

Η παιδική μας ηλικία ήταν έν' ατέλειωτο πανηγύρι. Οι γονείς μας μάς μάθαιναν το νόημα της ομορφιάς. Οι ποιητές, οι δημοσιογράφοι, οι ακτιβιστές χτυπούσαν ακάλεστοι την πόρτα μας κάθε ώρα και στιγμή, κι η μητέρα μου τότε αυτοσχεδίαζε. Όσπου να πεις κύμινο, έστρωνε τραπέζι για είκοσι άτομα. Μεζέδες, ψητά, ντολμαδάκια, *kebbé*, τυριά, φτερούγες κοτόπουλου, φαλάφελ, όλα εμφανίζονταν στο τραπέζι ως εκ θαύματος. Το αλκοόλ έρρεε άφθονο. Όταν ήμασταν παιδιά, συχνά

κοιμόμασταν κάτω απ' το τραπέζι για να μη χάσουμε κανένα ποίημα. Η παιδική μου ηλικία είν' ένα αδιάκοπο τσούγκρισμα ποτηριών με αράκ, είναι το γέλιο του πατέρα μου που έκανε τους τοίχους να τρέμουν.

3.

Η ΒΗΡΥΤΟΣ ΗΤΑΝ μια ελεύθερη πόλη, η όαση όλων των διανοούμενων Αράβων που είχαν χάσει το δικαίωμα του λόγου στις χώρες τους. Ήταν και η πρωτεύουσα της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, του PLO, οι Παλαιστίνιοι κρατούσαν εκεί το νόμο στα χέρια τους, η Βηρυτός ήταν η δημοκρατία τους. Η Βηρυτός ήταν κι ένα μπουρδέλο, με τις πουτάνες στη Χάμρα κι εκείνες του λιμανιού που σουλατσάριζαν γύρω από το Σεν Ζορζ. Ο πατέρας μου περνούσε τη ζωή του τότε στο *Dolce Vita* στη Ραουσέ και τότε στο *Horse Shoe* στη Χάμρα. Τα πρωινά δίδασκε στο σχολείο, τα βράδια τα περνούσε στα γραφεία των εφημερίδων και τις νύχτες του πίνοντας και χορεύοντας στο *Uncle Sam*, στο *Cave des Rois* ή στο *Whisky à Gogo*. Αληθινή ντόλτσε βίτα. Έβγαιναν πολύ με τη μητέρα μου, το 'ριχναν έξω οι δυο τους. Σε αντίθεση με τους περισσότερους Άραβες, ο πατέρας μου δεν έκρυψε ποτέ τη γυναίκα του. Έγραψε δεκατρία μυθιστορήματα και όλα του τα ποιήματα σε αυλές καφενείων.

Εγώ γεννήθηκα στις 25 Φεβρουαρίου του 1968 στη Βηρυτό, ο πατέρας μου έλειπε εκείνη τη μέρα από το σπίτι, είχε πάρει τα όρη και τα βουνά για ν' «απελευθερώσει την Παλαιστίνη». Θυμάμαι σαν τώρα την επιστροφή του. Ήμουν στο δωμάτιό μου, τριών χρονών παιδί, και βλέπω ξαφνικά έναν αρκετά ψηλό άντρα με μεγάλα γαλανά μάτια και λίγη φαλάκρα να ορμάει καταπάνω μου. Το 'βαλα στα πόδια κλαψουρίζοντας, ήταν ο πατέρας μου, δεν ξέχασε ποτέ εκείνη την πρώτη μας συνάντηση. Με τους γονείς μου και τις δυο μου αδελφές μέναμε σ' ένα μεγάλο σπίτι στην Εν-ελ-Ρουμανέ, την καρδιά της χριστιανικής συνοικίας.

Ο πατέρας μου ήταν ένθερμος υποστηρικτής του διαχωρισμού κράτους και Εκκλησίας. Σ' όλη του τη ζωή φρόντιζε να μένει σε χριστιανική συνοικία και για τη φοίτησή μας διάλεγε πάντα καθολικά σχολεία. Θαύμαζε το Χριστό, τον σύγκρινε με τον Τσε Γκεβέρα. Τον θεωρούσε όμορφο κι έλεγε ότι κάποιος που μετατρέπει το νερό σε κρασί, κατά βάθος δεν μπορεί να είναι κακός.

Όταν έγινα πέντε χρονών, μ' έγραψε στις καλόγριες της Σαντ Φαμίγ, στη συνοικία Μπαχαμπντά. Δε μου είπε ποτέ αν ήμουν χριστιανή ή μουσουλμάνα. Μου άρεσε να συχνάζω στο παρεκκλήσι του σχολείου, με μεθούσε η μυρωδιά του λιβανιού, δεν έχανα ποτέ τις λειτουργίες στα κλασικά αραβικά και στα λατινικά. Κάθε φορά που έβλεπα χριστιανές Λιβανέζες να μπαίνουν σε εκκλησία, το θέαμα με συνέπαιρνε: ρίχνονται με τέτοια λαχτάρα πάνω στο άγαλμα του Χριστού! Γραπώνουν τους γοφούς